

*Баранова Вікторія***ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВИКА**

У статті проаналізовано існуючу ситуацію щодо функціонування страхових компаній на ринку України з виділенням позитивних та негативних тенденцій розвитку. Запропоновано тлумачення поняття «фінансова надійність суб'єкта страхового бізнесу». Обґрунтовано кількісні показники оцінювання фінансової надійності страхових компаній з метою розробки низки дій для підвищення фінансової безпеки як окремого господарюючого суб'єкта, так й страхового ринку в цілому. Проведена розробка відповідних дій, яка спирається на аналітичні розрахунки та отримані результати, що дозволяють визначити вади ефективності управління. Виявлена фінансова надійність страховика, що проявляється у ступені довіри як з боку споживачів страхових послуг, так і з боку держави й підкріплена впевненістю у веденні добросовісного бізнесу, сумлінності страховика як платника податків і активного учасника вітчизняного фінансового ринку.

Ключові слова: фінансова надійність, фінансова надійність суб'єкта страхового бізнесу, суб'єкт страхового бізнесу, кількісні показники, фінансові ресурси страховика.

*Баранова Вікторія***ФИНАНСОВАЯ НАДЕЖНОСТЬ СТРАХОВЩИКА**

В статье проанализирована существующая ситуацию относительно функционирования страховых компаний на рынке Украины с выделением положительных и отрицательных тенденций развития. Предложено толкование понятия «финансовая надежность субъекта страхового бизнеса». Обоснованы количественные показатели оценки финансовой надежности страховых компаний с целью разработки ряда мероприятий для повышения финансовой безопасности как отдельного хозяйствующего субъекта, так и страхового рынка в целом. Проведена разработка соответствующих действий, которая опирается на аналитические расчеты и полученные результаты, позволяющие определить недостатки эффективности управления. Обнаружена финансовая надежность страховщика, которая проявляется в степени доверия, как со стороны потребителей страховых услуг, так и со стороны государства и подкреплена уверенностью в ведении добросовестного бизнеса, порядочности страховщика как налогоплательщика и активного участника отечественного финансового рынка.

Ключевые слова: финансовая надежность, финансовая надежность субъекта страхового бизнеса, субъект страхового бизнеса, количественные показатели, финансовые ресурсы страховщика.

*Baranova Victoria***FINANCIAL RELIABLE INSURER**

The article analyzes the current situation regarding the functioning of the insurance companies on the Ukrainian market. Highlighted the positive and negative development trends. Proposed interpretation of the term "financial reliability of the subject of the insurance business." Justified quantitative assessment of financial reliability of insurance companies. They aim to develop a series of activities to improve the financial security of a separate business entity, and the insurance market. Undertaken the development of appropriate action, which is based on analytical calculations and results. The latter allows to identify the shortcomings of management efficiency. Found financial security of the insurer. It manifests itself in the degree of confidence on the part of insurance consumers and the state. Underpinned by confidence in the conduct of good business, decency insurer as a taxpayer and an active participant in the domestic financial market.

Keywords: financial security, financial security of the subject of the insurance business, the subject of the insurance business, quantitative indicators, the financial resources of the insurer.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації, що охопили весь світовий простір, мають особливий прояв у фінансовій сфері: підвищується інтенсивність руху фінансових капіталів, фінансові корпорації більш активно входять на фінансові ринки, які розвиваються, посилюється конкуренція та ін. Страховий ринок України відчуває значний тиск міжнародних страхових корпорацій як країн з розвинутою ринковою економікою, так і країн пострадянського простору (У якості прикладу наведемо страхові компанії, такі як Інгосстрах (Росія), ПЗУ Україна (Польща), АХА (Франція) та ін., які успішно працюють на українському ринку.) За таких умов перед державою та страховиками постає питання, з одного боку, забезпечення умов інтеграції у світовий економічний простір, з іншого, забезпечення власної фінансової безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових колах та у практичній сфері приділяється значна увага проблематиці конкурентоспроможності страховиків, напрямкам розвитку страхового ринку України, фінансовій безпеці. Серед авторів найбільш вагомих праць відмітимо Базилевича В.Д., Барановського А.І., Гаманкову О.О., Ткаченко Н.В., Тринчука В.В. та ін. Певної уваги заслуговує інформація, яку надає Ліга страхових організацій України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, незважаючи на розвиток аналітичного інструментарію оцінювання діяльності страховиків, сучасні фахівці не надають практично значимих рекомендацій щодо підвищення ефективності страхування.

Результати аналізу функціонування найбільш потужних страхових компаній України, дозволяють зробити висновки, що більшість українських страховиків має добрі фінансові показники свого розвитку: відбувається постійне зростання надходжень страхових премій; страхові виплати зростають меншими темпами, що дозволяє накопичувати фінансові ресурси для подальшого розвитку; відбувається зростання кількості філій страховиків, що свідчить про розширення просторової складової страхового бізнесу; страхова діяльність є прибутковою, що забезпечує необхідний рівень фінансової стійкості; спостерігається позитивна тенденція щодо підвищення рівня капіталізації страховиків, що позитивно впливає на рівень їх платоспроможності. Але спостерігаються й негативні тенденції, які відбуваються на рівні страхової компанії. До них ми відносимо: незначний рівень інвестиційної доходності, що не дозволяє активно провадити політику накопичення фінансових ресурсів; значний рівень перестраховування (особливо по регіональним страховикам), який свідчить про незначний рівень фінансової надійності та платоспроможності; слабкий рівень управління фінансовими ресурсами на рівні страхової компанії, що призводить до зниження фінансового потенціалу страховика та до зниження його конкурентоспроможності, особливо при виході на міжнародний страховий ринок.

Ціль статті. Негативні чинники на сучасному етапі суттєво впливають на функціонування страхового ринку, створюючи загрози до його фінансової безпеки. Тому виникає необхідність розробки низки дій з підвищення фінансової безпеки як окремого господарюючого суб'єкта, так й страхового ринку в цілому. Розробка таких дій спирається на аналітичні розрахунки та отримані результати, що дозволяють визначити вади ефективності управління.

Основний матеріал дослідження. Для оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами страховика пропонується використання наступних показників:

1. Коефіцієнт ступеню власного фінансового забезпечення. Коефіцієнт вказує, наскільки страхова компанія може гарантувати виконання страхових зобов'язань коштами, які є вільними. Тобто, відбувається оцінка достатності власного капіталу (вільного від страхових зобов'язань) у випадку, коли на сплату страхового відшкодування не вистачає сформованих страхових резервів, у тому числі й резервів, що сформовані у перестраховиків за переданими ризиками. Чим більше цей показник наближується до 1, тим краще.

$$K_{вз} = (\text{Власний капітал}) : (\text{Страховий капітал})$$

(1)

2. Коефіцієнт виконання гарантійних страхових зобов'язань. Коефіцієнт вказує частку коштів страховика, що вільні від зобов'язань, але можуть бути враховані при сплаті страхового відшкодування.

$K_{гз} = (\text{Власний капітал}) : (\text{Страхові резерви, з урахуванням частки резервів, переданих у перестраховання})$

(2)

3. Частка інвестицій, що припадає на валюту балансу. Вказує на ступінь управління активами.

$K_i = (\text{Активи, визначені ст. 31 Закону «Про страхування»}) : (\text{Валюта балансу})$ (3)

4. Коефіцієнт накопичення. Вказує частку коштів, що вільні від зобов'язань (як страхових, так і з виплат власникам) і спрямовані на підтримку фінансової стійкості.

$K_n = (\text{Гарантійний фонд}) : (\text{Власний капітал})$ (4)

5. Рівень фінансової активності. Вказує, наскільки страхова компанія самостійно займається управлінням фінансовими потоками, тобто вказує на рівень фінансової активності з таких напрямків діяльності, як інвестування. Чим цей показник ближчий до 1, тим рівень фінансової активності вище.

$K_{фа} = ((\text{Власний капітал}) : (\text{Валюта балансу})) : ((\text{Власний капітал}) : (\text{Валюта балансу, скоригована на суму, що передана у перестраховання}))$ (5)

До власного капіталу страхової компанії входить, крім статутного капіталу, гарантійний фонд, який включає додатковий капітал, резервний капітал та нерозподілений прибуток. Управління цими складовими є важливим завданням, яке виконує фінансовий менеджмент страховика.

Наявність вагомого гарантійного фонду впливає на фінансову стійкість та надійність страховика.

Окремо постає питання щодо визначення поняття фінансової надійності страховика та методичних підходів до його розрахунку. Слід зазначити, що у сучасній науковій та інструктивно-методичній літературі широке застосування знайшов показник фінансової стійкості, за допомогою якого проводиться оцінка достатності ресурсів (за показниками коефіцієнта фінансової стійкості (Кфс), коефіцієнта Коньшина (Кк), за тестами раннього попередження)[1,2,3]. Проведені нами розрахунки за цими показниками на прикладі низки страхових компаній доводять, що отримані оцінки відрізняються одна від одної та свідчать про неможливість зробити однозначні висновки. Вважаємо, що застосоване поняття фінансової стійкості та методики його розрахунку є дещо спрощеними.

Якщо розглядати фінансову стійкість як рівновагу системи та її спроможність зберігати рух за наміченою траєкторією (підтримуючи намічений режим функціонування), незважаючи на збудження, що впливають на неї, то кількісна стійкість системи передбачає, що стійкішою відносно зовнішнього середовища є така система, яка має більшу кількість елементів, тобто володіє більшою кількістю активностей-спротивів, які протидіють цьому середовищу. Позитивний підбір спричиняє до зростання цієї «кількості стійкостей», а негативний – до її зменшення. Практична стійкість системи залежить не тільки від кількостей, але й від способу їх поєднання.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямку. Аналіз методики розрахунку наведених коефіцієнтів стійкості показує, що для оцінювання фінансової стійкості використовується незначний набір активностей-спротивів. Вважаємо, що до активності-спротиву належить й платоспроможність, і фінансова

надійність. Фінансова надійність виявляється у ступеню довіри як з боку споживачів страхових послуг (надання відповідної послуги та її кваліфікованого супроводу, своєчасна виплата та відсутність прихованих умов і т.д.), так й з боку держави (впевненість у веденні добросовісного бізнесу, сумлінність страховика як платника податків і активного учасника вітчизняного фінансового ринку). Під фінансовою надійністю суб'єкта страхового бізнесу ми розуміємо такий його стан, який характеризується:

- достатнім рівнем фінансового потенціалу, який забезпечує розвиток страхового бізнесу;
- збалансованим страховим портфелем;
- доброю репутацією серед страхувальників та страховиків;
- інформаційною відкритістю;
- певним рівнем корпоративного управління.

Наведені характеристики можуть мати кількісне оцінювання. Фінансовий потенціал рекомендується вираховувати за запропонованою Ненно І.М. методикою [4]. Значення показника «Збалансований страховий портфель» змінюється від 0 – повне розбалансування до 1 – ідеально збалансований портфель (під страховим портфелем розуміємо набір ризиків, які приймає на страхування страховик). Наступний показник може бути визначений за допомогою анкетування та відповідних методів обробки соціальних досліджень. Опосередковано цей показник може бути визначений за кількістю укладених страхових угод у загальній кількості угод по страховому ринку. Також існують методики до визначення рівня інформаційної відкритості та корпоративного управління. Перемножуючи наведені показники можливим є отримання інтегральної оцінки фінансової надійності страховика.

Література

1. Осадець С.С. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук, ред. С. С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. - 599 с.
2. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: [Монографія] / О.О. Гаманкова. - К.: КНЕУ, 2009. - 283 с.
3. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків. Розпорядження Держфінпослуг №3755 від 17.03.2005[Електроний ресурс] / Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua>.
4. Ненно І. М. Фінансове забезпечення розвитку страховика: дис. ... кандидата екон. наук: 08.00.08 / Ненно Ірина Михайлівна. – О., 2009. – 200 с.

Literatura

1. Osadets S.S. Strakhuvannya: Pidruchnyk / Kerivnyk avt. kolektyvu i nauk, red. S. S. Osadets'. – Vyd. 2-he, pererob. i dop. – K. : KNEU, 2002. - 599 s.
2. Hamankova O.O. Rynok strakhovykh posluh Ukrayiny: teoriya, metodolohiya, praktyka: [Monohrafiya] / O.O. Hamankova. - K.: KNEU, 2009. - 283 s.
3. Rekomendatsiyi shchodo analizu diyal'nosti strakhovykiv. Rozporyadzhennya Derzhfinposluh #3755 vid 17.03.2005[Elektronyy resurs] / Rezhym dostupu: <http://www.dfp.gov.ua>.
4. Nyenno I. M. Finansove zabezpechennya rozvytku strakhovyka: dys. ... kandydata ekon. nauk: 08.00.08 / Nyenno Iryna Mykhaylivna. – O., 2009. – 200 s.

Справка об авторе

Баранова Виктория Глебовна

Зав. каф. финансов ОНЭУ, д.э.н., доц.

ОНЭУ

Адрес для рассылки: Пушкинская 26, к.312, кафедра финансов

Тел. 0679233885

lavika@rambler.ru